

pełnią funkcje rekreacyjne
i odznaczają się wysokimi
walorami estetycznymi

produkują tlen i nasycają
parą wodną powietrze

bogactwo gatunków roślin przyciąga
różnorodność owadów oraz ptaków

pełne kolorów i życia
łąki i pastwiska
wzbogacają nasz
krajobraz i kulturę,
inspirując sztukę i rzemiosło

niesamowite trwałe użytki zielone TUZ

hamują mineralizację gleb
torfowych i torfowo-murszowych

chronią gleby przed
erozją wodną i wietrzną

stanowią ostoję dla wielu gatunków roślin i zwierząt,
w tym często gatunków rzadkich i prawnie chronionych

zwierzęta gospodarskie wypasane
na różnorodnych gatunkach roślin są
zdrowsze i dają bardziej pożywną żywność

stanowią naturalny
zbiornik retencyjny

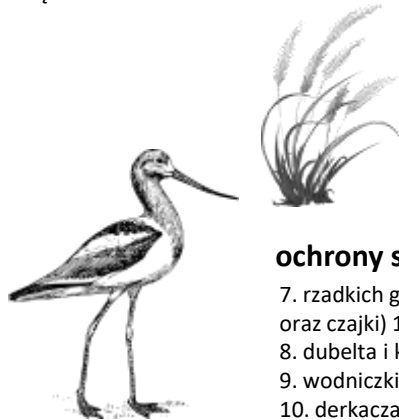
Obecnie flora łąk i pastwisk liczy ponad 400 gatunków roślin naczyniowych i kilkadziesiąt gatunków mszaków.
Wśród nich jest około 70 gatunków objętych ochroną prawną, a prawie 100 to rośliny ginące lub zagrożone.

W ramach PS WPR na lata 2023-2027 można otrzymywać dodatkowe płatności obszarowe za realizację zobowiązań w ramach ekoschematów lub interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych (RSK).

Ekoschematy: zobowiązania 1-roczone; zmienne stawki płatności Interwencje RSK: zobowiązania 5-letnie; stałe stawki płatności

Interwencja 1 oraz 2 RSK

to łącznie 10 wariantów:

ochrony siedlisk przyrodniczych:

1. zmiennowilgotne łąki trzęślicowe 1568 zł/ha
2. zalewowe łąki selernicowe i słonorośla 1452 zł/ha
3. murawy 1612 zł/ha
4. półnaturalne łąki wilgotne 1115 zł/ha
5. półnaturalne łąki świeże 1497 zł/ha
- 6.1 torfowiska – wymogi kluczowe 912 zł/ha
- 6.2 torfowiska – wymogi kluczowe i uzupełniające 1536 zł/ha

ochrony siedlisk lęgowych ptaków:

7. rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyka, kszycza, krwawodzioba oraz czajki) 1055 zł/ha
8. dubelta i kulika wielkiego 1347 zł/ha
9. wodniczki 1555 zł/ha
10. derkacza 1055 zł/ha

Od 2024 r. w eWniosku dostępne są warstwy cyfrowe określające zasięg występowania wymienionych powyżej siedlisk na obszarach Natura 2000. Brak warstwy cyfrowej potwierdzającej występowanie siedliska, nie jest równoznaczne z brakiem siedliska. Jeśli pomimo braku warstwy cyfrowej siedlisko występuje, fakt ten musi być zostać udokumentowany poprzez sporządzenie ekspertyzy przez uprawnionego eksperta przyrodniczego.

Ekspert przyrodniczy doprecyzowuje wymogi dotyczące:

- terminu koszenia;
- pozostawienia powierzchni nieskoszonej – w przypadku siedlisk przyrodniczych w zakresie: 5-20%, w przypadku siedlisk ptasich 5-10%;
- możliwości skoszenia całej powierzchni dla działek do 0,5 ha lub do 1 ha;
- wypasu – okresów, obsady, obciążenia;
- możliwości nawożenia azotem lub wapnowania.

Interwencja 3 RSK: Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000, może być realizowana jeśli w warstwach cyfrowych eWniosku nie wskazano siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków objętych pomocą w ramach interwencji. Wymogi użytkowania doprecyzowuje doradca rolnośrodowiskowy. Dopuszczalne jest ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha/rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuty rzeczne oraz użytkowanie:

- kośne (1-2 pokosy w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 30 września, z pozostawieniem 5–20% powierzchni nieskoszonej);
- kośno-pastwiskowe (1 pokos, wypas po pokosie nie później niż dnia 31 października przy obsadzie zwierząt do 1,5 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha; wykaszanie niedojadów nie później niż w dniu 15 listopada);
- pastwiskowe (wypas w terminie od dnia 1 maja i do dnia 31 października, przy obsadzie zwierząt od 0,3 DJP/ha do 1,5 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha; możliwy wypas przez cały rok koników polskich i koni huculskich, przy obsadzie zwierząt do 1 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha, wykaszanie niedojadów nie później niż w dniu 15 listopada).

Zakazy obowiązkowe dla wszystkich typów użytkowania TUZ objętych Interwencją 1, 2 lub 3 RSK:

- nie wałuje się, nie stosuje się: komunalnych osadów ściekowych, podsiewu oraz mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania;
- nie włókuje się w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 1 września na obszarach nizinnych;
- nie stosuje się środków ochrony roślin*;
- nie tworzy się nowych urządzeń melioracji wodnych oraz rozbudowy, przebudowy i odtwarzania istniejących urządzeń melioracji wodnych*;
- nie składa się biomasy wśród kęp drzew i zarośli, w rowach, jarach i innych obniżeniach terenu.

* z wyjątkami określonym w rozporządzeniu dotyczącym warunków przyznawania płatności

Ekoschemat: Rolnictwo węglowe, praktyka: **Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt** może być deklarowany tylko na TUZach położonych poza obszarami Natura 2000, które użytkowane są kośnie i/lub pastwiskowo. Płatność mogą otrzymać tylko te gospodarstwa, które spełnią warunek uzyskania minimalnej liczby punktów określonej dla ekoschematu rolnictwo węglowe.

Płatność zostanie przyznana jeśli obsada zwierząt trawożernych* w gospodarstwie wyniesie 0,3 - 2 DJP/ha TUZ w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 30 września roku, w którym złożono wniosek o przyznanie płatności.

*Zwierzęta trawożerne:

Konie	Bydło domowe	Bawoły domowe
Kozy	Owce	Gęsi
Muły	Osły	Alpaki
Lamy	Jelenie szlachetne	Daniele

Ekoschemat: Retencjonowanie wody to możliwość uzyskania dodatkowej płatności do takich TUZ, na których w okresie od 1 maja do 30 września, przez co najmniej 12 następujących po sobie dni wystąpi zalanie lub podtopienie powodujące utrzymanie się stanu wysycenia profilu glebowego wodą na poziomie 80%. O płatność mogą ubiegać się rolnicy, którzy jednocześnie wnioskuje o płatność za realizację interwencji 1 lub 2 RSK (oprócz wariantu: murawy) lub ekoschematu: Rolnictwo węglowe - praktyka: Ekstensywne użytkowanie TUZ. Warunek wystąpienia na danej powierzchni zalania lub podtopienia będzie spełniony, jeżeli potwierdzą to dane udostępnione ARiMR do dnia 2 października przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa PIB na podstawie danych satelitarnych.

Pamiętaj, że nie można zorać TUZ:

- na obszarze Natura 2000 jeśli występują na nim siedliska cenne przyrodniczo;
- jeśli objęty jest ekoschematem lub interwencją opisaną w tej ulotce.

Zaoranie lub przekształcenie ww. TUZ oznacza utratę części płatności bezpośrednich i obszarowych. Pozostałe TUZY można przyorywać, pod warunkiem, że na poziomie krajowym nie spadnie stosunek powierzchni TUZ do powierzchni użytków rolnych. Wskaźnik ten jest monitorowany i corocznie ogłaszany w Monitorze Polskim. Od 2007 r. nie wystąpił spadek wskaźnika, który uniemożliwiłby zaoranie lub przekształcanie TUZ, oczywiście za wyjątkiem wymienionych powyżej.

Dowiedz się więcej o wymogach dla:

- Interwencji RSK <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/interwencje-rolno-srodowiskowo-klimatyczne>
  - Ekoschematów <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/ekoschematy3>
- Znajdź uprawnionego do wykonywania dokumentacji:
- Eksperta przyrodniczego <https://doradca.cdr.gov.pl/lista.php?dr=ep>
  - Doradcę rolnośrodowiskowego: <https://podr.pl/kontakty/>

